

С Т А Н О В И Щ Е

за научните трудове и учебната дейност

на ас. д-р Галина Димитрова Ковачева

**представени за участие в конкурс за заемана на академична длъжност
„доцент“ в професионално направление 3.6 Право (Криминология)**

Разработил: доц. д-р Валентин Стоянов Недев

(професионално направление 3.6 Право – Криминалистика)

Настоящото становище е изготвено въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър“ (ДВ, бр. 51 от 07.07.2015 г.) и на интернет-страницата на университета за нуждите на катедра „Правни науки“ към Юридически факултет. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция № 6 към Наредба № 3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър“. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат ас. д-р Галина Димитрова Ковачева от катедра „Правни науки“ към Юридическия факултет.

За участие в конкурса кандидатът ас. д-р Галина Димитрова Ковачева е представил списък от общо 9 заглавия, в т.ч. : монография -1, два параграфа и глава от учебно помагало -1, доклади -7.

2. Данни за кандидата

Галина Ковачева е асистент по криминология в Юридическия факултет към ВСУ „Черноризец Храбър“ от 2004 г. През 2013 г. защитава дисертационен труд на тема „Превенция на престъпността на непълнолетните“ и е присъдена образователна и научна степен „доктор“.

Провежда лекционни занятия по дисциплината „Криминология“ със студенти в редовна и задочна форма на обучение от специалност „Право“; семинарни занятия по дисциплината „Криминология“ със студенти в редовна

форма на обучение от специалностите „Право“ и „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред“; лекционни занятия по дисциплината „Престъпност на непълнолетните“ със студенти от редовна и задочна форма на обучение от специалностите „Право“ и „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред“; семинарни занятия по дисциплината „Престъпност на непълнолетните“ със студенти в редовна форма на обучение със студентите от специалност „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред“.

Провеждала е лекционни занятия и по дисциплините „Организирана престъпност“, „Наказателноизпълнително право“ и семинарни занятия по „Организация и превенция на престъпността“, „Наказателно право“, „Наказателнопроцесуално право“.

Участва в ръководството на Правната клиника при ВСУ „Черноризец Храбър“. Ръководител е на Групата за изследване на престъпността към ВСУ „Черноризец Храбър“. Член е на Българската асоциация по криминология и на Съюза на учените – гр. Варна. Участва активно в работата на катедра „Правни науки“ и при изготвяне на доклади за институционална и програмна акредитация.

3. Обща характеристика на научната продукция на кандидата

Представените трудове са в областта на криминологията като научна дисциплина и в тях се разработват два основни проблема – криминологична характеристика и превенция на престъпността на непълнолетните и криминологични проблеми на корпоративната престъпност.

От представената от кандидата научна продукция характер на монографичен труд има „Корпоративна престъпност“. Седемте доклада са посветени на различни проблеми, свързани с корпоративната престъпност, като в тях се детайлизират, уточняват постановките в монографията. Частите от учебното помагало „Превенция на престъпността на непълнолетните в Република България“ (§ 3 и 5 от гл. 1 и гл. 2) по тематика са сходни по тематика с труда на кандидата „Превенция на престъпността на непълнолетните“, със защитата на който е придобил образователната и научна степен „доктор“. Те не са равностойни на монографичен труд, каквито са изискванията на чл. 53, ал. 1, т. 3 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав, поради което ще дам становище за монографичния труд.

Монографичният труд „Корпоративна престъпност“ е структуриран съобразно традиционните схващания за криминологичен анализ на определен вид престъпност.

В гл. 1 е изведено понятие на корпоративната престъпност и нейните особености като отрицателно социално явление; направен е опит да се определят кои са корпоративните престъпления според българското наказателно право.

В гл. 2 са дефинирани корпоративните нарушения и са анализирани техните особености в различни обществени сфери, както и е направена съпоставка между корпоративните нарушения и корпоративните престъпления.

В гл. 3 е предложена криминологична характеристика на корпоративната престъпност на основата на изследване на българската наказателна практика; разкрити са причините за това явление.

В гл. 4 са разгледани въпросите, свързани с превенцията и контрола над корпоративната престъпност.

Следователно по своята структура трудът отговаря на изискванията за академична публикация. Използван е богат научен апарат – в библиографията са включени 163 научни трудове на български и руски език и 110 на английски език – общо 273.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

За учебно-педагогическата дейност на кандидата може да се даде много добра оценка. Кандидатът използва ефективно своите разработки в учебно-педагогическата дейност – особено при провеждане на лекционни и семинарни занятия по учебната дисциплина „Престъпност на непълнолетните“. Активно участва при разработване на учебни програми по различни дисциплини. В семинарните занятия под нейно ръководство се решават казуси, разработени на основата на реални наказателни дела. За проверка на знанията на студентите използва тестове. Съвестно изпълнява задълженията на тютор на студенти от специалността „Право“.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

В монографията „Корпоративна престъпност“ могат да се открият следните научни и научно-приложни приноси:

1. Представена е сравнително пълно от гледна точка на криминологията (в монографичен вид), проблематиката, свързана с корпоративната престъпност, което е новост в българската криминологична литература (друго известно изследване е § 10, гл. 3 от учебник „Криминология. Видове престъпност“ с автор проф. Боян Станков). По този начин, наред със споменатото произведение на проф. Станков, се привлича вниманието на българската криминологична общност към проблема за корпоративната престъпност.

Представени са и анализирани са мнения на множество криминолози по въпросите на корпоративната престъпност (с. 9-16). Направен е сравнителноправен анализ на законодателства на други страни в контекста на наказателна отговорност на юридически лица (с. 24-30).

Кандидатът е предложил класификация на корпоративните престъпления, като за критерий използва кръга от субекти, които са виктимизирани в резултат на престъпления, приети за корпоративни (с. 45-71).

2. Събрана е и анализирана емпирична информация на основата на присъди, решения и определения на Софийски градски съд и районни съдилища по дела, които според кандидата представляват корпоративна престъпност (емпиричният материал обхваща период от 5 години, като от над 20000 акта са установени и анализирани 194). Освен това са проучени документално дела на Окръжен съд - Варна и Районен съд – Варна, относими според кандидата към корпоративната престъпност. Проучени са решения на Върховния касационен съд и решения на Европейския съд по правата на човека по същата тематика, както и е направен контент-анализ на журналистически материали.

На тази основа е изследвана предметната структура на корпоративната престъпност, нивото на латентност и е направена характеристика на извършителите на корпоративни престъпления (с. 119-134).

3. Изследвани са няколко групи нарушения (които не са престъпления) и корпоративни корупционни практики, определени от кандидата като корпоративни нарушения, и е разкрита връзката им с корпоративните престъпления (гл. 2).

4. Направени са предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на някои от съставите на престъпления и инкриминиране на деяния, които кандидатът определя като корпоративни престъпления, както и предложения за усъвършенстване на подзаконови нормативни актове с цел превенция на корпоративните нарушения (с. 72, 74, 78, 90, 114 и др.).

5. Анализирани са международният опит в превенцията и контрола над корпоративната престъпност (с. 153-174); предложени са превантивни мерки от различен характер за ограничаване на този вид престъпност (с. 174-207).

Посочените приноси представляват обогатяване на съществуващите знания в областта на корпоративната престъпност и опит това понятие да бъде приложено по отношение на редица престъпни състави по българското наказателно право, както и те да бъдат класифицирани; въз основа на това да бъде направена криминологична характеристика на тази престъпност и да се предложат мерки за превенция и контрол).

6. Бележки и препоръки

Самата тема, която кандидатът е избрал за разработване – корпоративна престъпност, крие в себе си необходимост от преодоляване на множество затруднения. Тези затруднения произхождат от обстоятелството, че корпоративните престъпления (така, като те са регламентирани в някои чужди законодателства) не са характерни за актуалното българско наказателно право.

Това обстоятелство е мотивирало кандидатът да търси белези на корпоративни престъпления в различни състави на действащото наказателно право, приспособявайки разбирането за корпоративни престъпления към тези състави, което в някои случаи оставя впечатление на изкуственост.

Предложено е определение на корпоративна престъпност (с. 30-31), което принципно не се различава от даденото определение на тази престъпност от проф. Боян Станков (Криминология. Видове престъпност. ВСУ, 2007, с. 184). Според проф. Станков дефиницията включва дейност, която ангажира отговорността на корпорацията. Според кандидата обаче, липсва необходимост от въвеждане на корпоративна наказателна отговорност в България (с. 28). Налице е противоречие – при сходни схващания за същността на явлениято, изразени в определението му, се появява разлика в разбирането относно негова същностна черта.

В разработката на проф. Станков не се прави разлика между корпоративна и организационна престъпност (в заглавието на параграфа след кооперативна престъпност е сложена в скоби организационна престъпност - с. 183). Кандидатът се е опитал да направи разлика между корпоративна и организационна престъпност, като е приел, че организационната престъпност е по-широко понятие – то обобщава съвкупност от престъпления, извършвани като цяло от легитимни организации (ЮЛ) – с. 7. Спецификата на корпоративната престъпност се вижда в престъпления, извършвани от името на

легитимни дружества от капиталов тип. Струва ми се, че това разделение донякъде е изкуствено, тъй като надали криминологичните характеристики на престъпността ще са много различни в зависимост от вида на търговското дружество (по този начин се изключват от тази престъпност не само някои търговски дружества, но и организации с идеална цел). Приемайки за критерий относно субекта това да бъде капиталово търговско дружество, кандидатът е следвало да включи в кръга на субектите и публичните дружества и дружествата със специална инвестиционна цел.

Кандидатът е характеризирал корпоративната престъпност като користна престъпност (с. 32). Тази констатация се нуждае от по-детайлно разработване – при извършване на някои от престъпленията, включени в обсега на корпоративната престъпност, извършителите могат да имат и други мотиви – напр. желание за себerealизация в рамките на корпорацията.

Във връзка с емпиричните изследвания може да се констатира, че в разработката не е посочен броя на делата, анализирани в хода на териториалното документално проучване, за да се придобие впечатление за големината на извадката.

От друга страна недостатъчно обоснована е констатацията на кандидата, че въпреки че в съдебните актове не е изрично посочено, че подсъдимите действат от името и за сметка на управляваното дружество (връзката между извършителя на престъплението и корпорацията, в полза на която е извършено престъплението не е изрично упомената от законодателя), в съдебната практика могат да се разграничат деянията, при които извършителят действа от името на корпорацията (с. 118-119). Това разграничаване несъмнено ще има достатъчно субективен характер.

В този смисъл кандидатът е констатирал, че от анализираните актове на окръжните съдилища за период от 5 години, престъпленията, извършени от корпорации са 2,9 %; в анализираните актове на районните съдилища – 0,3 %, а общият дял на делата за корпоративни престъпления от всички проучени НОХД по всички състави на престъпления в районните и окръжните съдилища е 1 % (с. 115). Кандидатът стига до извода, че тези данни насочват към извода, че корпоративната престъпност е неголяма по обем (с уговорката, че изследваната наказана корпоративна престъпност е значително редуцирана в сравнение с регистрираната). Тези изводи налагат кандидатът да направи задълбочена интерпретация на данните, начините за събирането им и значението на тази престъпност в рамките на общата престъпност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали, анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчвам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър“ да избере Галина Димитрова Ковачева да заеме академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.6 Право (Криминология).

20.11.2015 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р В. Недев)